

Předmět a obsah kriminologie a její metodologie

Kriminalita a sociální práce s pachatelem SPR508

Mgr. Petra Horová, Ph.D. 4.3.2019

Předmět kriminologie

- **Kriminalita** – stav, struktura a vývoj
- **Pachatelé** – v širším slova smyslu – ti, co se dopustili trestného činu, ale i ti, kteří nejsou věkem nebo stavem vědomí trestně odpovědní
- **Oběti** – člověk, který utrpěl ujmu v rámci trestného činu – viktimologie
- **Kontrola kriminality** – plnění úkolů společnosti a státu při ochraně občanů před kriminalitou

Jak se počítá kriminalita

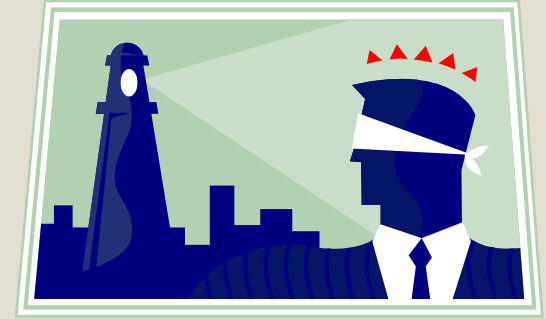
- **Rozsah kriminality** = kolik zločinů se za určité časové období na určitém území odehrálo
- **Index kriminality** (Je třeba zohledňovat demografické vlivy – počet obyvatel)

$$= \frac{\text{počet trestných činů}}{\text{počet obyvatel na daném území}} \times 100\,000$$

- **Dynamika kriminality** (vývoj)
- **Struktura kriminality** – klasifikace a kategorie (podle osoby pachatele, trestného činu)
- **Tíže kriminality** (způsobená škoda, trest)
- **Míra objasnitelnosti** (2018 – 48,2%)
- Registrovaná kriminalita (192 405)

Latentní kriminalita

- **Důvody:**

- Nikdo o TČ kromě pachatele neví
- Svědkové si neuvědomí, že jde o TČ nebo ho tolerují
- Není oběť, není žalobce, není soudce
- Oběť nemá sil a moc oznámit TČ
- Oběť váhá, protože ji k pachateli váže určitý vztah a je to pro ni ohrožující nebo nevýhodné
- Oběť sama se dopustila TČ
- Negativní vztah k policii a alternativní způsob života
- Oběť TČ chce vyřešit sama
- V případě, že škoda je zanedbatelná a čas strávený na policii by byl „dražší“
- Malá víra v policii, že s TČ něco udělá

◦ (Tomášek, 2010)

Metodologie aneb jak se dělají kriminologické výzkumy

1. Výzkumy o **stavu, struktuře a vývoji kriminality**
  2. **Pachatelích**
  3. **Obětech**
- Sledujeme hlubší a širší souvislosti
    - Příčiny a kriminogenní faktory
    - Možnosti obrany proti těmto ohrožením
    - Analýze účinnosti různých prostředků a opatření
    - Možné varianty dalšího vývoje

Metodologie aneb jak se dělají kriminologické výzkumy

- Respektujeme stejná pravidla jako v jiných výzkumech společenských věd (přípravná fáze, reliabilita, validita, indikátory...)
- Limity kriminologického výzkumu

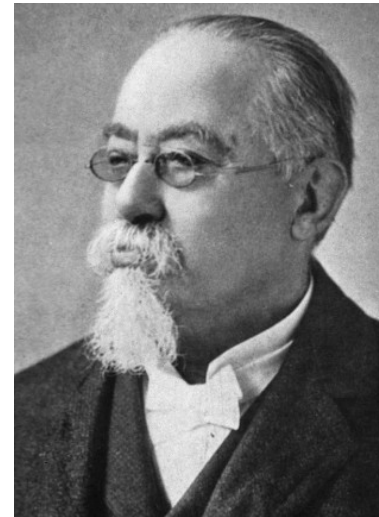
Výzkumné techniky

- Rozhovor, pozorování, experiment, dotazník, sociometrie, analýza dokumentů...
- **Specifické:**
  - Self-report – subjektivní výpověď zkoumané osoby o sobě formou sebehodnocení nebo sebeposouzení
  - Viktimologické výzkumy

Výzkumné metody

- **Historická metoda** – analýza minulosti objektu
  - Společenské změny x úroveň kriminality
  - historie skupiny (organizovaný zločin)
  - Historie jedince
- **Analýza statistických dat**
- **Monografická metoda** – studium jediného případu (individuální x skupinovou)
- **Typologická metoda** – abstraktní teoretické modely (mnoho případů) – vytváří se typologie

Cesare Lombroso

- 1835 - 1909
- italský lékař, biolog a kriminolog
- Frenologie - zločinné sklony jsou vrozené a jsou rozpoznatelné ve fyziognomických znacích člověka.
- Rozlišoval „rozené zločince, občasně zločince, zločince z vášně, morální imbecily a kriminální epileptiky“.

Výzkumné metody

- **Topografická metoda** – na mapě vybraného teritoria sledujeme výskyt určitého druhu TČ v určitém období (kriminogenní zóny)
  - <http://mapakriminality.cz>
- **Prognostické metody** – analýza možných variant, formulovány podmíněně

Self-reportové studie

- USA 40. léta 20. století
- Klady:
  - Přesnější měřítko rozsahu a struktury kriminality
  - Možnost ověřovat některá teoretická východiska vztahující se k příčinám trestné činnosti
- Změnily pohled na kriminalitu
- Hlavní téma: kriminalita dětí a mládeže

Vývojová kriminologie a longitudiální výzkumy

- Vývoj trestné činnosti a asociálního chování v jednotlivých životních etapách
- Rizikové a ochranné faktory nástupu kriminální kariéry
- „body obratu“ = odstup od kriminality

Zjištění:

- Význam věku (adolescencí limitovaní pachatelé x chroničtí pachatelé)

Slabiny:

- Uvádí respondenti pravdivé údaje?
- Mají respondenti dobrou paměť?
- Účast respondentů – účastní se všichni?
- Výběr delikventního chování – na co se výzkumník zaměřuje?

Tip: Film René (Třeštíková, 2008) <https://www.ceskatelevize.cz/ivysilani/10109042705-rene/>

Viktimologické studie

- Zaměřeno na oběti
- 60. a 70. léta 20. století
- Zaměřuje se také na okolnosti a důsledky pro oběť
  - ➔ viktimologie
- Využíváno pro potřeby prevence kriminality na místní úrovni

Nedostatky:

- Pravdivé údaje?
- návratnost dotazníků
- Omezený vzorek výběru respondentů
- Výběr deliktů
- Subjektivní pohled respondentů

Úkol na příště

- *Pozor změna!*
- *Přednáška PhDr. Jiří Mezník*

Literatura a zdroje

Publikace:

TOMÁŠEK, Jan. *Úvod do kriminologie :jak studovat zločin.*
Vyd. 1. Praha: Grada, 2010. 214 s. ISBN 9788024729824.

CEJP, Martin. *Aplikace výzkumných metod a technik v kriminologii.* Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2011

DĚKUJI ZA POZORNOST